

BÖLÜM 27

Yaşlı Bakımında Etik ve Yasal Konular

Ayşe BÜYÜKBAYRAM ARSLAN¹
Leyla BAYSAN ARABACI²

Öğrenme Hedefleri

1. Yaşlı bakımında etik ve etik ilkeler ile ilgili temel kavramları tanımlayabilmek
2. Yaşlı bakımında etik sorunları tanıyabilmek
3. Yaşlı bakımında etik karar verebilme esaslarını açıklayabilmek
4. Yaşlı bakımında yasal konuların önemini farkedebilmek
5. Yaşlı bakımı ile ilgili etik ve yasal konulara yönelik çözüm önerileri sayabilmek

Bölüm Başlıkları

Giriş

Yaşlı Bakımında Etik

Yaşlı Bakımında Etik İlkeler

Yaşlı Bakımında Etik Sorunlar

Yaşlı Bakımında Etik Karar Verme

Yaşlı Bakımı İle İlgili Yasal Konular

Yaşlı Bakımında Sık Karşılaşılan Durumlar İle İlgili Yasal Düzenlemeler

Yaşlı Bakımında Karşılaşılan Etik ve Yasal Durumlarda Sağlık Çalışanlarının Sorumlulukları

Örnek Vaka

Gözden Geçirme Soruları

Kaynaklar

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, abayram35@gmail.com, ORCID iD: 0000-0003-2479-9139

² Prof. Dr., İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, baysanarabaci@hotmail.com, ORCID iD: 0000-0002-0314-6350

4- Demansı tanısı olan ve bilişsel yetilerinde ileri düzeyde kısıtlaması olan bir hastanın korunması amacıyla vesayet altına alınmasını düzenleyen ilgili mevzuat maddesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) TMK 405
- B) TMK 411
- C) TMK 432
- D) TMK 456
- E) TMK 476

5- Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Sağlık çalışanlarının, yaşlı bireye ve ailelerine etik ve yasal olarak bakım sağlama sorumluluğu vardır.
- B) Sağlık çalışanları, olası etik sorunları ve nedenlerini erken dönemde fark etmelidir.
- C) Yaşlı birey ile ilgili sağlık çalışanları ile vasiinin kararı arasında anlaşmazlık olması durumunda, birimin en kıdemli çalışanına başvurulmalıdır.
- E) Sağlık çalışanları, yaşlı birey ve ailesini yasal hakları konusunda bilgilendirmelidir.
- E) Sağlık çalışanlarının görevini yaptığı sırada bir suçun işlendiği yönünde bir belirti ile karşılaşması halinde, durumu yetkili makamlara bildirmemesi suçtur.

Cevap anahtarı: 1-A, 2-B, 3-D, 4-A, 5-C

Kaynaklar

1. Üz K, Kara B. Türkiye’de sosyal devlet anlayışı ve yaşlı hakları. *Milli Kültür Araştırmaları Dergisi (MİKAD)*. 2022; 6 (1): 131-151.
2. Ekmekçi PE, Arda B. Yaşlılık ve etik sorunlar; sağlık hakkı, özerkliğe saygı ilkesi ve aydınlatılmış onam. *Türkiye Klinikleri J Med Ethics*. 2015;23(2):65-72 doi:10.5336/mdethic.2015-44444.
3. Gündüz H. Yaşlı bireylerle yürütülen psikoloji uygulamalarına özgü etik meseleler. *Klinik Psikoloji Dergisi*. 2019; 3(1)
4. Tezel A, Öztürk FÖ. Yaşlı bireyin bakımında etik sorunlar. Bilgili N (Ed). Yaşlı Sağlığı ve Bakımı. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2021. p.39-46
5. Podgorica N, Flatscher-Thöni M, Deufert D, et al. A systematic review of ethical and legal issues in elder care. *Nurs Ethics*. 2021;28(6):895-910. doi: 10.1177/0969733020921488.

6. Zengin N. Sağlık hakkı ve sağlık hizmetlerinin sunumu. *Sağlıkta Performans ve Kalite Dergisi*. 45-52.
7. Evren ÇC. Hukukta yaşlı ve yaşlılara sunulan sosyal hizmetlerin idare hukuku açısından değerlendirilmesi. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniv.-Hukuk Fakültesi Dergisi*. 2018; 2: 137-183.
8. Baysan Arabacı, Mutlu Satıl 2021. Psikiyatri hasta hakları etik ve yasal konular. In: Baysan Arabacı, Eds. Ruh Sağlığı ve Hastalıklarında Temel Hemşirelik Bakımı. Ankara Nobel Tıp Kitabevleri; 2020; 531-553.
9. Bahçecik AN. Yaşlılık ve etik. Bölüktaş RP (Ed.) Temel Gerontoloji. İstanbul Üniversitesi. Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi. Yaşlı Sağlığı Önlisans Program. p.190-216 <https://auzefyaslibakimi.istanbul.edu.tr/tr/content/program-hakkinda/program-hakkinda>
10. Hosseinabadi R, Momtaz YA, Shahboulaghi FM, et al. (2019). Aged care ethical values: A content analysis of the literature. *Journal of Clinical and Diagnostic Research*. 2019; 13(12):LE01-LE06
11. Çetin P. Hemşirelik uygulamalarındaki etik ikilemler ve etik karar verme sürecinin örnek vakalarla açıklanması. Yıldırım JG (Ed). *Sağlık Bilimleri Güncel Araştırmalar ve Yeni Eğilimler 5*. Birinci Baskı: Cetinje, Montenegro; 2022. p.242-260
12. Karadağlı F. Profesyonel hemşirelikte etik. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 2016; 6 (3): 197-200.
13. Örnek Büken N. Yaşamın sonunda klinik etik karar verme süreci ve belirleyici faktörler. *Türkiye Klinikleri J Med Ethics Law Hist-Special Topics*. 2016;2(3):24-33
14. Nurunnabi ASM, Tanira S, Sony SA. Elderly care ethics: A glance on principlism. *Bangladesh Journal of Bioethics*. 2016; 7 (1):1-7. DOI: 10.3329/bioethics.v7i1.29300
15. Chapter 17. Ethical Issues in the Care of Older Persons. In: Kane RL, Ouslander JG, Abrass IB, Resnick B.(Eds). *Essentials of Clinical Geriatrics, 7e*. McGraw Hill; 2013. <https://accessmedicine.mhmedical.com/content.aspx?bookid=678&sectionid=44833896>
16. Nazlıer-Keser EN. Yaşlı Bakım Uygulamalarındaki Etik Sorunlar Üzerine Bir Değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*. 2020; 31(1): 303-333. <https://doi.org/10.33417/tsh.681896>
17. Kurt MG. Tıbbi müdahalelerde aydınlatılmış onam. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. 2020; 146: 188-218
18. Kulu M. Engelli sağlık kurulunda verilen vasilik raporları. *Bozok Tıp Dergisi*. 2019; 9(2): 6-10 DOI: 10.16919/bozoktip.454082.
19. Kuswardhani RAT. Law and medical ethics in geriatric patient: Current perspectives and a literature review. *Bali Medical Journal*. 2020; 9(1): 297-302. DOI: 10.15562/bmj.v9i1.1638
20. Mueller PS, Hook CC, Fleming KC. Ethical issues in geriatrics: A guide for clinicians. *Mayo Clinic Proceedings*. 2004; 79(4): 554-562. doi: 10.4065/79.4.554.
21. Fadiloğlu Ç, Aykar FŞ. Düzeltme: Geriatriye ileri direktifler. *Ege Tıp Dergisi*. 2016; 55: 45-51
22. Kara Y. Yaşlıların ötanazi hakkındaki görüşleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*. 2017; 2 (2): 17-32
23. Topgül S. Uluslararası boyutları ile yaşlı bakımı ve sosyal hizmet. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2021; 14 (76): 687-696 DOI: 10.17719/jisr.11364
24. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi. [Online] <https://www.ihd.org.tr/insan-haklari-evrensel-beyannames/> [Erişim tarihi: 16.04.2023]

25. Yıldırım A. Sosyal politika kapsamında Türkiye’de yaşlanmaya ilişkin ulusal düzeydeki düzenlemeler. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2021; 10(3): 1889-1909 <https://doi.org/10.33206/mjss.806799>
26. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. Mevzuat Bilgi Sistemi [Online] <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/anayasa/> [Erişim tarihi: 25.04.2023]
27. Türk Medeni Kanunu. *Mevzuat Bilgi Sistemi* [Online] <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4721&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> [Erişim tarihi: 16.04.2023]
28. Türk Ceza Kanunu. *Mevzuat Bilgi Sistemi* [Online] <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> [Erişim tarihi: 16.04.2023]
29. Evde Bakım Hizmetleri Sunumu Hakkında Yönetmelik. *Mevzuat Bilgi Sistemi* [Online] <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=7542&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> [Erişim tarihi: 16.04.2023]
30. Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşları Tarafından Evde Sağlık Hizmetlerinin Sunulmasına Dair Yönetmelik. *Mevzuat Bilgi Sistemi* [Online]. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=20559&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> [Erişim tarihi: 16.04.2023]
31. 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşları İle Engelli ve Muhtaç Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Yönetmelik. *Mevzuat Bilgi Sistemi* [Online] . <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=17049&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> [Erişim tarihi: 16.04.2023]